

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Titulus XXV. De Peculo Clericorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

TITULUS XXV. DE PECULIO CLERICORUM.

DE alienationibus, & speciebus quibusdam contractuum eo maxime sine dictum fuit, ut apparet, an & quomodo Prælati, & Clerici Ecclesiarum alienationes, contractus, ipsasque donationes instituerent possent. Ad id verò exactè cognoscendum, sicuti & ad sequentes titulos de ultimis voluntatibus, necessarium est tradere doctrinam de Clericorum peculio, sicuti in progressu patebit.

CAPITULUM I. Investigandum.

PARAPHRASIS:

Rector aliquis Ecclesiæ prædia suo nomine emerat, sed postea dubitatum fuit, cujus juris essent, sive, utrum ad Rectorem, an ad Ecclesiam spectarent. Respondetur, investigandum esse, quidnam patrimonij habuerit, quando promotus fuit; si enim nihil patrimonij habuit, & prædia emit, ea ad Ecclesiam spectare præsumendum est. Sumptum est *ex c. 1. causa 12. q. 3.*

SUMMARIUM.

1. *Quid præsumendum, si Rector Ecclesiæ prædia emit?*
2. *Præsumptio hujus juris etiam ad simplices beneficiatos extenditur.*

NOtandum primum. Si Prælati, vel Rector Ecclesiæ, cum promotus fuit, nihil aut parum patrimonij habuit, præsumptio esse debet, prædia, sive possessiones ab ipso emptas esse, non ex bonis patrimonialibus, sed Ecclesiasticis redditibus.

Porro ea doctrina vera non est, quæ Gloſſa ita generatim hic tradit, quod bona, quæ Prælati possidet, de bonis Ecclesiæ præsumitur acquisivisse, cum potius contrarium colligatur ex textu, cuius perpenditur enim, quod Prælati temporaria promotionis suæ patrimonialia bona non habuit: itaque per sensum contrarium fertur, si talia bona habuit, ita ut ea possessiones emere potuerit, aliud dicendum esse. Et verò in hoc ipso calu generalis regula tradi non potest, sed ad varias circumstantias recurrendum; si enim patrimonium Prælati amplum fuit, Ecclesiæ autem, præ beneficii redditibus non ampli, tum proprijs potius, quàm Ecclesiasticis redditibus comparasse censetur, teste *Abb. in c. 1. q. 3. hoc tit.* Præterea si Prælati seu Rectori possessiones suo nomine comparavit, ita pacificè tenuit, ac possedit, in dubio pro possessore, & hærede ejus præsumendum est, quia in dubio non debet præsumi dolum, seu dolus juxta *L. merito ff. de socio*. Refert etiam, num rationes doli Prælati, aliisque administratori, vel officiali; tunc, si quid compararit, quod rationes non venerit, ex proprijs, si talibus habuit, acquisivisse præsumitur, sicuti dicitur *Ioann. And. in c. 3. & videtur in Mascardus de probationibus c. 1. q. 1.* Id verò bene monet *Gl. hic. v. dicitur* præsumptionem hujus Capituli, si pater fuit Prælati, censeri ex bonis Ecclesiasticis datum, non esse juris & de jure, sed contra eam admitti probationem in contrarium. Adde, dictam præsumptionem ex conjecturis tantum orta sit, contra urgentioribus conjecturis superari posse, quia rector, vel beneficiarius postea hæredes.

ditates, legata, vel donationes sibi personaliter factas accepit, aut cum reditus ex beneficio non amplius haberet, honestam negotiationem, artificium, vel consilium scribendis lucratus fuit juxta *c. relaxatum 12. de testamentis*.

Notandum secundum. Bona, quae presbyter, vel Ecclesiae ex redditibus Ecclesiasticis emit, ea Ecclesiae acquiruntur. Ita sumitur *ex hoc c. & expressius habetur in c. 2. & 4. hoc tit. & c. 1. causa 12. q. 3.* Tantum bona patrimonialia excipiuntur, reliqua autem, quae ex redditibus Ecclesiasticis comparata, aut empta sunt, dominio Ecclesiae reservata esse dicuntur: quae ipsa doctrina colligitur *ex c. relatum jam cit.* ubi eam tradit *Imola & Abb.* atque ita etiam intellexit *Gl. Summaria. causa 12. q. 3.* cum sit: certum est, quod, quidquid Clericus acquirit de rebus Ecclesiae, totum debet Ecclesiae relinquere, item si quid acquirat intuitu Ecclesiae. Et *Joan. Turrecremata super cap. 1. eodem q. 3.* eodem modo intelligit, quod Clericus emens quidpiam suo nomine ex pecunia Ecclesiae seu intuitu Ecclesiae quaesita, ut sacrilegus judicatur. Huc spectat doctrina *Cardinalis Tusc. v. Clericus concl. 396. n. 26.* quod Clericus duplex habere possit peculium, unum pro reddituum, videlicet eorum bonorum, quae intuitu Ecclesiae sive ex beneficiis, ac titulis Ecclesiasticis acquisita sunt: & haec Ecclesiae obligata manent. Alterum Castrense, vel quasi Castrense, eorum bonorum, quae non intuitu Ecclesiae, seu ex titulo Ecclesiastico, sed aliunde ipsi acquiruntur, videlicet ex successione cognatorum, ex artificio, aut industria propria, amicorum dono &c. Quod etiam multi referunt distributiones quotidianas, stipendia pro celebratione missarum, cum sint ex justitia debita, tanquam laboris merces; & de his rebus beneficiarii seculares suo arbitratu, tam inter vivos, quam mortis causa, disponere possunt, cum pleno jure ad ipsos pertineant. Cui doctrinae consentit *c. 1. causa 12. q. 3. & c. relatum 12. de testamentis Adde,*

quod etiam de redditibus Ecclesiasticis, quatenus ipso justitiae titulo, beneficiariis propter labores suos, ut justum stipendium, debentur, liberè, tanquam absoluti domini disponere possint. *argum. c. cum secundum. 17. de prabendis.*

Porro tamen in hoc cap. sermo tantum sit de rectoribus Ecclesiarum, seu administrationem aliquam habentibus, tamen idem dici debet de alijs beneficiariis, non habentibus administrationem, videlicet Canonici, si superfluos redditus percipiant, vel ex ijs aliqua emant, ea ad Ecclesiam pertinere, prout dicitur *in c. relatum. 12. de testamentis.* & habetur *in c. 1. causa 12. q. 4.*

CAPITULUM II.

Presbyter.

PARAPHRASIS.

Si Presbyter, vel Rector Ecclesiae ex redditibus Ecclesiasticis aliquid emit, instrumentum emptionis nomine Ecclesiae conficere debet, alioquin ab Ecclesia amovebitur.

SUMMARIUM.

1. *Nomine Ecclesiae confici debet instrumentum emptionis, si ex redditibus Ecclesiae ematur aliquid.*
2. *Qua poena afficiatur, & ad quid teneatur Praelatus res Ecclesiae acquisitas dilapidans?*
3. *Ad quid teneatur non acquirens Ecclesiae dona, vel legata.*

Notandum primum. Instrumentum emptionis ejus nomine confici debet, cui res ea acquiritur. Quare cum res empta ex redditibus Ecclesiasticis Ecclesiae acquiratur, ideo instrumentum nomine Ecclesiae confici debet: idem autem, seu aequivalens est, si Episcopus v. g. nomine dignitatis suae instrumentum emptionis confici curet.

Notandum secundum. Non tantum Praelatus deponi debet, si res Ecclesiae male

re alienet, vel dilapidet, *C. monemus 18. junctâ Gl. causâ 12. q. 2.* Sed etiam si ex redditibus Ecclesiæ possessiones comparans, eas non Ecclesiæ incorporet, sed sibi appropriet: prius tamen admonendus est, ut rem malè alienatam revocet, vel ex redditibus Ecclesiasticis emptam Ecclesiæ incorporet, quòd si monitus obedierit, puniri non debet, quia delictum ejus non censetur in effectum deductum, juxtà ea, quæ docui in *c. si quis 6. de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

3 Quærent hîc, Si Prælatus vel Rector Ecclesiæ alicui personæ volenti quidpiam in testamento relinquere suæ Ecclesiæ, persuaserit, ut potiùs personæ suæ relinquatur, num conveniri possit ad lucrum abscedens Ecclesiæ resarciendum? Respondetur, si blando sermone, aut precibus, sine dolo, vi, aut importunitate persuasit, non obligatur, quia adversus justitiam non peccavit. *argum. L. ult. C. si quis aliquem testari prohibuerit.* Idemque de tutore persuadente testatori, ut non pupillo, sed sibi relinquatur, docuit *Cynus in L. quidquid 9. C. arbitrium tutela.* Secus autem est, si dolo, aut precum importunitate Prælatus, vel tutor testatorem circumvenit, sicuti docet *Abb. hic in fine cap. Sylvester V. Clericus 4. q. 8.* Sed etsi Prælatus, aut Parochus persuadeat morituro, ut non Ecclesiæ suæ, sicuti proposuerat, sed alteri personæ, v. g. amico Parochi, relinquatur, secluta fraude, vi aut precum importunitate, non arbitror, eum obligari ad resarciendum, cum non peccet adversus justitiam, eò quòd Prælatus, aut Parochus ratione officij sui obligatus non sit, ad providendum Ecclesiæ, talibus modis, nisi fortasse ea valde pauper sit, & indigens.

CAPITVLVM III.

Ut unusquisque.

PARAPHRASIS.

Quidquid Episcopus, vel Rector Ecclesiæ post ordinationem suam acquisiverit,

moritens Ecclesiæ suæ relinquere debet.

NOTANDUM. De acquisitis ratione Prælaturæ, seu ex redditibus Ecclesiasticis Prælatus, aut Rector testari non potest Ecclesiæ suæ relinquere debet. De hac re *xi lib. 4. tra. 2. c. 3. n. 6. & dicitur in sequente.*

CAPITVLVM IV.

Inquirendum.

PARAPHRASIS.

Si Ecclesiæ Rector ex redditibus Ecclesiasticis, aut fidelium oblationibus, quas comparaverit, nomine alieno, v. g. amici sui, fraudem fecisse censetur, non minus, quam si suo nomine miseret, imò hoc sacrilegium quod oblatum par crimini Judæ furis, sacras oblationes asportantis.

SUMMARIUM.

Ad Ecclesiam pertinent ex redditibus Ecclesiæ emptæ, quamvis aliena nomine emptæ sint.

NOTANDUM primum. Res à Prælato emptæ ex Ecclesiasticis redditibus, & fidelium oblationibus ad Ecclesiam pertinent, non obtante, quòd suo, aut alieno nomine emerit, ut etiam significatur in *1. hoc tit.* ubi notavit *Abbas n. 4.* Ceteri autem hoc debet speciale in Ecclesiis, quòd res ex pecunia ejus emptæ nomine alieno ipsi Ecclesiæ acquiritur, ita, ut Ecclesia rem eam vindicare possit, teste *Abbas V. comparaverit.* Idemque dicendum de pupillo, si aliquis ex pecunia ipsius rem nomine emerit, eam à pupillo peti potest, nisi malit adversus ementem, v. g. curatorem agere, ut pecuniam cum interesse restituat. *L. 3. C. arbitrium tutela,* cujusmodi etiam Ecclesiæ competit. Sed & de hoc hoc ipsum speciali favore statutum est in *L. si ut 8. C. de rei vindicatione,* si ex pecunia

pecunia res aliqua alieno nomine comparata sit, utilem illi vindicationem concedi; & videri potest ibi *Gl. marginalis*, & *Tiraqueellus privilegio 105. p. causa. Gl. & Abb. hic n. 5.* At verò, si alius quispiam, etiam procurator, vel administrator, ex pecunijs tuis, cujus v. g. bona administrat, quidpiam emat suo nomine, id ementis efficitur. Quare contra ipsum agere debet ad pecunias tuas recuperandas. *L. si ex ea 6. C. de rei vindicatione. L. 1. C. si quis alteri vel sibi. L. si parricus 4. C. gratia utriusque.*

Notandum secundum. Si Prælatum ex redditibus Ecclesiasticis rem emptam tantum suam retineat veluti sacrilegium committit juxta id, quod dixi in *o. 2. not. 2. hoc sit.* & habetur etiam in *c. 1. causa 11. q. 2.*

CAPITULUM VLTIMUM.

Si quis.

PARAPHRASIS.

Si aliquis Clericorum in terra Ecclesiæ vineas, vel agros, meliorando fundum, fecerit, vitæ suæ sustentandæ causâ, eas meliorationes usque ad diem obitûs possideat, sed postea Ecclesiæ restituat; non autem seu jure testamenti, seu successio- nis ab intestato, hæredibus relinquere possit; nisi forsân Episcopus alicui pro servitijs Ecclesiæ præstitis eas largiri vo- luerit.

SUMMARIUM.

Beneficiarius potest terram sui benefi- cij meliorare.

2. Ad quem meliorationes tales perti- neant?

Notandum primum. Ecclesiæ Rector, aliisque beneficiarius terram sui benefi- cij meliorare potest v. g. ex prato agrum, ex terra sylvestri vineam efficiendo; sed meliorationes Ecclesiæ cedunt ita, ut de ijs beneficiarius disponere non possit alienando, aut mortis causa relinquendo, sed neque impendia repetere, si ex Ecclesiasti- cis redditibus excoluit, prout *Abbas hic docet n. 2.* bene admonens, secus esse, si ex patrimonialibus, seu proprijs bonis excoluit, tum ipse, vel hæredes ejus (nisi ostendatur donandi animo meliorasse) repetere possunt meliorationum, seu impendiorum æstimationem, prout colligitur ex *o. 2. junctâ Gl. causa 12. q. 4.* & docuit hic *Barbosa, & Paulus Comitulus in responsionibus moralibus tom. 1. q. 82. in fine.*

Notandum secundum. Si beneficiarius in fundo Ecclesiæ, aut benefi- cij sui quidpiam ædificavit, vel meliorando excoluit ex redditibus Ecclesiasticis, eas meliorationes habere potest, dum vivit, postea verò Ecclesiæ, vel beneficio relinquere debet. Id verò extendunt aliqui apud *Innoc. hic & Abb. n. 4.* tamen beneficiarius ob crimen amoveatur, meliorationes ipsi esse relinquendas, *argum. c. ad aures 7. de rebus Ecclesiæ non alienandis.* Verum ex *eo cap. & hujus cap. textu* plus non colligitur, quàm quòd Episcopus possit beneficiario in remunerationem relinquere meliorationes, vel impendiorum æstimationem eidem solvere; imò æquum esse, ut ipsi relinquatur, nisi gravitas delicti aliud postulare videatur.

